

Finansutskottets yttrande 2018/19:FiU3y

Kommissionens arbetsprogram 2019

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 25 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 15 november 2018 yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2019 i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde. Finansutskottet yttrar sig med anledning av detta.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2019

Kommissionen presenterar varje år ett arbetsprogram för det kommande året, och den 23 oktober 2018 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2019, Uppfylla löften och forma framtiden (COM(2018) 800). Eftersom det är det sista arbetsprogrammet som läggs fram av den sittande kommissionen presenterades denna gång ett mindre omfattande arbetsprogram.

Kommissionen fokuserar på antagande och genomförande de förslag som redan lagts fram inom ramen för de tio prioriteringar som kommissionen haft för mandatperioden 2014–2019. Endast ett mindre antal nya initiativ presenteras. Därtill tar kommissionen upp processen som rör EU:s framtid, förberedelser inför Storbritanniens utträde ur EU och frågan om mer ändamålsenlig lagstiftning.

Arbetsprogrammet har fem bilagor som omfattar nya initiativ, s.k. Refit-initiativ (översyn av befintlig lagstiftning), liggande förslag som kommissionen anser bör prioriteras i lagstiftningsarbetet, samt liggande förslag och gällande rättsakter som ska dras tillbaka respektive upphävas på grund av att de blivit föråldrade.

Arbetsprogrammet presenteras under det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning som 2016 ingicks mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Avtalet ska förenkla och förtydliga samarbetet mellan institutionerna och innebär bl.a. att Europaparlamentet och rådet formellt involveras i beredningen av arbetsprogrammet. De tre institutionerna ska i december enas om de viktigaste prioriteringarna för det kommande året.

Kommissionens tio prioriteringar för mandatperioden 2014–2019

1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. En sammankopplad digital inre marknad
3. En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik
4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas
5. En fördjupad och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. Handel: en balanserad och progressiv handelspolicy som drar nytta av globaliseringen
7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som baseras på ömsesidigt förtroende
8. Mot en ny migrationspolitik
9. En starkare global aktör
10. En union i demokratisk förändring

Frågor inom finansutskottets beredningsområde

I arbetsprogrammet för 2019 finns frågor som kan anses röra finansutskottets beredningsområde under prioriteringarna 1, 4, 5, 7 och 10. Under prioritering 1, 4, 5 och 7 aviseras nya initiativ i form av meddelanden från kommissionen.

Prioritering 1: En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar

Under avsnittet tar kommissionen bl.a. upp att EU bör använda det momentum som Europas goda ekonomi skapar och investera i nödvändiga reformer för en stabil och hållbar tillväxt.

Förslaget till nästa fleråriga budgetram möjliggör enligt kommissionen för EU att hantera utmaningar som ungdomsarbetslöshet, migration, säkerhet, den tekniska och digitala omvandlingen och en övergång till en mer hållbar ekonomi med lägre koldioxidutsläpp. Kommissionen framhåller att en politisk överenskommelse bör nås i samband med toppmötet i Sibiu i maj 2019.

Kommissionen framhåller vidare vikten av att använda resurser för att stimulera tillväxt. Investeringsplanen för Europa har förlängts och kommissionen planerar att utvärdera framsteg och undersöka fler vägar för att främja investeringar, inklusive under det framtida programmet ”InvestEU”. I december 2018 planerar kommissionen att presentera ett meddelande om vilka framsteg som gjorts under investeringsplanen för Europa och vilka nästa steg som bör tas.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat den kommande fleråriga budgetramen, senast vid överläggning med regeringen den 19 juni 2018 om kommissionens förslag till flerårig budgetram. Frågan har även behandlats i yttrandena 2017/18:FiU2y och 2017/18:FiU3y, betänkande 2017/18:FiU5 och utlåtande 2017/18:FiU17. I subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag till egna medel ansåg utskottet att förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2017/18:FiU51).

Utskottet granskade kommissionens meddelande om investeringsplanen för Europa i samband med att den lanserades hösten 2014 (utl. 2014/15:FiU16). Utskottet behandlade senast investeringsplanen och en av dess huvudpelare Efsi (Europeiska fonden för strategiska investeringar) i yttrandet med anledning av kommissionens arbetsprogram för 2018 (yttr. 2017/18:FiU2y).

Prioritering 4: En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas

Kommissionen framhåller under denna rubrik bl.a. att en fullt fungerande kapitalmarknadsunion är avgörande för finansiell stabilitet, för att stödja den inre marknaden och för att diversifiera finansieringsmöjligheterna för europeiska företag. En överenskommelse bör nås om de återstående förslag som kommissionen presenterat inom ramen för kapitalmarknadsunionen.

Totalt listar kommissionen 18 återstående förslag. Det anses också viktigt att nå en överenskommelse om kommissionens förslag om bekämpning av penningtvätt.

Kommissionen lyfter även fram att upprätthållandet, genomförandet och fördjupningen av den inre marknaden är en kontinuerlig uppgift, och anser att det finns ett behov av att förbättra den inre marknads funktionssätt. Kommissionen avser att i början av 2019 lägga fram två initiativ om mer effektiv lagstiftning och möjligheten att fatta beslut med kvalificerad majoritet på skatteområdet och när det gäller sociala frågor. Kommissionen avser även att lägga fram ett motsvarande initiativ när det gäller klimat- och energifrågor.

Tidigare behandling i utskottet

Grönboken om kapitalmarknadsunionen behandlades av utskottet i utlåtande 2014/15:FiU29. Överläggningar med regeringen har hållits om kommissionens förslag, senast den 25 oktober 2018 om förslaget till bekämpning av penningtvätt samt tillsyn (COM(2018) 646). I subsidiaritetsprövningen av förslaget om översyn av Esa-myndigheterna ansåg utskottet att förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2017/18:FiU31). Så var även fallet med förslaget om ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland (utl. 2017/18:FiU7).

Frågan om beslutsfattande med kvalificerad majoritet på skatteområdet, när det gäller sociala frågor eller klimat- och energifrågor har inte behandlats av utskottet.

Prioritering 5: En fördjupad och mer rättvis ekonomisk och monetär union

Förutom att färdigställa kapitalmarknadsunionen framhåller kommissionen att det är viktigt att genomföra förslagen som syftar till att fördjupa den ekonomiska och monetära unionen, inklusive förslagen om reformstödsprogrammet och investeringsstabiliseringsfunktionen som lagts fram inom ramen för nästa fleråriga budgettram. Arbetet med att färdigställa bankunionen behöver prioriteras, och det behövs en överenskommelse om bankpaketet och om åtgärder för att minska nödlidande lån.

Kommissionen planerar vidare att i december 2018 presentera ett meddelande om en starkare internationell roll för euron. Den kommer även att lägga fram ett Refit-initiativ om de krav att rapportera till tillsynsmyndigheter som följer av EU:s regelverk om finansiella tjänster.

Tidigare behandling i utskottet

Fördjupningen av EMU, bankunionen och bankpaketet har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast i april 2018 i yttrandet till utrikesutskottet över verksamheten i EU under 2017 (utl. 2017/18:FiU3y). Vidare ansåg utskottet att två av förslagen i bankpaketet stred mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2016/17:FiU38). Överläggningar med regeringen om åtgärder för att minska nödlidande lån hölls i april och juni 2018, och

regeringen informerade utskottet om ett av förslagen senast den 25 oktober 2018.

Prioritering 7: Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som baseras på ömsesidigt förtroende

Under denna rubrik lyfter kommissionen fram att den under de senaste fyra åren prioriterat arbetet med att stärka grundläggande rättigheter och säkerhet. Kommissionen anser att det framöver bl.a. är nödvändigt att komma vidare med förslag som rör rättsväsendets tillgång till finansiell information¹ och den europeiska åklagarmyndighetens mandat när det gäller bekämpning av gränsöverskridande terrorism².

Kommissionen tar även upp att det är nödvändigt för demokrati och respekt för grundläggande rättigheter att rättsstatens principer följs. Det är också nödvändigt för en fungerande inre marknad. I ljuset av situationen i vissa medlemsländer finns det en ökad förståelse för att unionen behöver göra mer för att upprätthålla rättsstatens principer. Kommissionen avser att i början av 2019 presentera ett meddelande om att ramverket för rättsstatens principer kan stärkas. Kommissionen vill även att det förslag om en stärkt koppling mellan EU-medel och efterlevnad av rättsstatens principer som lades fram i samband med förslaget den till kommande fleråriga budgetramen prioriteras. Förslaget innebär i korthet att utbetalning av EU-medel ska kunna frysas eller skjutas upp om kommissionen identifierar eller uppmärksammar allmänna brister i respekten för rättsstatens principer i ett medlemsland³.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet har inte tidigare behandlat förslagen under denna prioritering.

Prioritering 10: En union i demokratisk förändring

Kommissionen har under de senaste fyra åren arbetat för att göra EU mer demokratiskt och understrukit vikten av en union som fokuserar på sådant som gör skillnad samt behovet av att stärka EU:s demokratiska legitimitet. Samtidigt som arbetsprogrammet för 2019 presenterades lade kommissionen fram ett meddelande om att stärka principerna för subsidiaritet och proportionalitet i EU:s policyarbete. Meddelandet har hänvisats av kammaren till konstitutionsutskottet.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet behandlade senast frågan om demokratisk legitimitet i yttrandet med anledning av kommissionens arbetsprogram för 2018 (yttr. 2017/18:FiU2y). Frågan behandlades också i utskottets utlåtande över kommissionens

¹ COM(2018) 213, behandlas av justitieutskottet.

² COM(2018) 641, behandlas av justitieutskottet.

³ COM(2018) 324, behandlas av konstitutionsutskottet.

diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union (utl. 2017/18:FiU18).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar kommissionens arbetsprogram för 2019 då det underlättar planeringen av EU-arbetet för det kommande året och bidrar till insyn i lagstiftningsprocessen. Det bygger på att kommissionen så tydligt som möjligt redogör för aviserade initiativ och följer de övergripande prioriteringarna för mandatperioden. Även det interinstitutionella avtalet mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet om bättre lagstiftning är viktigt i detta avseende eftersom ökad samverkan kan bidra till förbättrad årlig och flerårig programplanering.

Utskottet konstaterar att kommissionen i arbetsprogrammet för 2019 fokuserar på antagandet och genomförandet av förslag som tidigare presenterats. Det är naturligt givet att det är det sista arbetsprogrammet för den sittande kommissionen. Utskottet anser att kommissionens ambitionsnivå är hög när det gäller tidtabellen för de återstående förslagen. Det gäller särskilt finansmarknadsområdet och förslaget till flerårig budgettram för perioden 2021–2027 med följdförslag. Utskottet vill understryka vikten av en grundlig och väl genomarbetad behandling av förslagen utan omotiverad brådska.

Den svenska restriktiva grundhållningen när det gäller EU:s budget är fast förankrad i riksdagen. Sverige ska även i fortsättningen verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, vilket innebär en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin. Regeringen har fått stöd för sin linje i förhandlingarna om nästa fleråriga budgettram. Utskottet vill också påminna om att riksdagen ansåg att kommissionens förslag till egna medel stred mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2017/18:FiU51).

Utskottet anser att det är av stor betydelse att den inre marknaden utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Utskottet har ställt sig bakom kapitalmarknadsunionens grundläggande principer och betonat vikten av att förslagen främjar finansiell stabilitet och ett effektivt skydd för investerare och konsumenter. Utskottet anser att det är viktigt att förslag till gemensamma regler föregås av grundliga konsekvensanalyser och att subsidiaritetsprincipen följs. Utskottet påminner om att det ansåg att två av de återstående förslagen inom ramen för kapitalmarknadsunionen stred mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2017/18:FiU7 och 2017/18:FiU31).

Utskottet välkomnade investeringsplanen för Europa när den lanserades och framhöll den del av planen som behandlar strukturreformer för att skapa ett bättre investeringsklimat som särskilt viktigt. Utskottet ser fram emot att ta del av det meddelande om investeringsplanen som kommissionen aviserat. Utskottet är bl.a. intresserat av hur väl investeringsplanen har bidragit till ett förbättrat investeringsklimat i termer av enklare och mer förutsägbara regler, ökad tillgång till långsiktig finansiering och undanröjande av hinder för privata investeringar på den inre marknaden.

Utskottet uppmärksammar att kommissionen planerar att lägga fram initiativ till att i vissa frågor fatta beslut med kvalificerad majoritet där den nuvarande beslutsformen är enhällighet. Utskottet vill betona att Sverige har varit och är emot att övergå från enhällighet till kvalificerad majoritet för fler beslut kopplade till skatter och sociala frågor. Utskottet anser att det är viktigt att värna medlemsstaternas beslutanderätt över dessa områden.

Utskottet kommer med intresse att ta del av kommissionens aviserade meddelande om en starkare internationell roll för euron. Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen. Utskottet anser att det är viktigt att EU hålls samman och att frågor som rör hela EU också diskuteras och beslutas av samtliga medlemsstater. Utskottet vill fortfarande framhålla att valutaunionens funktionssätt kan förbättras om medlemsstaterna nationellt för en ekonomisk politik som är förenlig med att de har euron som valuta. Det är helt centralt att länderna för en ekonomisk politik med respekt för de finanspolitiska reglerna och att det finns ett nationellt ägarskap för genomförandet av olika strukturreformer. Utskottet vill också betona att prioritet bör ges åt att effektivt genomföra de åtgärder som redan vidtagits, snarare än att etablera nya förfaranden och funktioner.

Utskottet noterar kommissionens arbete under prioritering 7 och vill inom ramen för utskottets beredningsområde även lyfta fram betydelsen av arbetet med att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. När det gäller efterlevnad av rättsstatens principer har utskottet ställt sig bakom regeringens ståndpunkt om att de länder som inte står upp för grundläggande värden inte ska fortsätta gynnas av EU-medel i samma utsträckning.

Slutligen vill utskottet liksom tidigare markera att öppenhet, insyn och ansvarsutkrävande är grundläggande för en stabil och effektiv statsförvaltning, varför kommissionens arbete med att stärka den demokratiska legitimiteten är välkommet. Utskottet vidhåller att det är på nationell nivå som vägvalen i den ekonomiska politiken slutligen ska göras, med ett effektivt parlamentariskt deltagande och verkligt ansvarsutkrävande.

Stockholm den 15 november 2018

På finansutskottets vägnar

Gunilla Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson (S), Niklas Wykman (M), Emil Källström (C), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S), Sven-Olof Sällström (SD), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Björn Wiechel (S), Eva Lindh (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Ida Gabrielsson (V), Jörgen Warborn (M), Charlotte Quensel (SD), Christian Carlsson (KD), Joar Forssell (L) och Staffan Eklöf (SD).